

Meščanstvo, likovna umetnost in javni prostor na Slovenskem v dolgem 19. stoletju

Obravnavali bomo različne vsebine, povezane z uveljavljanem meščanske kulture na Slovenskem v dolgem 19. stoletju. Najbolj nas bodo zanimali uveljavljanje meščanskega interesa za likovno umetnost in s tem povezana umetnostna produkcija ter širjenje estetiziranega oz. estetskim užitkom namenjenega javnega prostora.

V spregi s t. i. kulturo vrtov in vsesplošnim navdušenjem nad blumistiko ter botaniko nam je to obdobje prineslo prve večje javne oblikovane zelene površine v mestih. Kot zaželen element javnega prostora se je uveljavil meščanski spomenik.

Tukajšnje meščanstvo je aktivno izkazovalo svoj interes za likovno umetnost z zasebnim naročništvom in zbirateljstvom, prav tako z ustanavljanjem zbiranju in razstavljanju umetnin namenjenih javnih institucij ter društveno dejavnostjo. Ta se je pod geslom »Resno je življenje, vedra je umetnost« v sredini stoletja na Kranjskem začela odvijati s filialo Avstrijskega umetnostnega društva. Meščani in meščanke so se pogosto likovno izobraževali in amatersko slikali ter kiparili, proti koncu stoletja pa je likovna umetnost zanje postala zelo vabljiva tudi kot poklic. Nasploh v desetletjih pred 1. svetovno vojno na Slovenskem zaznamo velik porast delujočih umetnikov. Začeli so se združevati v formalna in neformalna profesionalna združenja, nekateri pa so bili tudi širše kulturnopolitično aktivni in prepoznavne javne osebnosti.

Poglobili se bomo v umetnostno produkcijo, ki je nastajala v teh okvirih, in pri tem posebno pozornost posvetili ustvarjalnosti umetnic ter nekaterim izbranim, med meščanstvom zelo priljubljenim umetnikom, kot so bili Anton Karinger, Janez in Jurij Šubic, Ivana Kobilca, Heinrich Wettach in Matej Sternen.

IZBRANA LITERATURA:

- Anton Karinger 1829–1870 (ur. Polonca Vrhunc in Franc Zupan), Ljubljana: Narodna galerija, 1984. /r. k./
- Viktor Baranovski, Irina Hlebnikova, *Pariške zasebne likovne akademije in Ažbetova šola v Münchnu*, Ljubljana 2006.
- Valentina Bevc Varl, Muzejski predmeti iz usnjarske družine Herzog in trgovske družine Pachner v zbirki Pokrajinskega muzeja Maribor, *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino*, LXVII, št. 2, 2019, str. 259-280.
- Tomaž Brejc, *Realizem, impresionizem, postimpresionizem*, Ljubljana 2006.
- Renata Komić Marn, Po sledih Strahlove zbirke, *Zbornik za umetnostno zgodovino*, n. v. XLV, 2009, str. 185–216.

- Mateja Kos, Reforme oblikovanja v 19. stoletju in obrtno šolstvo, *Zbornik za Staneta Bernika* (ur. Gojko Zupan), Ljubljana 2009, str. 118–142.
- France Mesesnel, *Janez in Jurij Šubic*, Ljubljana 1939.
- *Meščanska slika; Slikarstvo prve polovice 19. stoletja iz zbirk Narodne galerije* (ur. Barbara Jaki), Ljubljana: Narodna galerija 2000. /r. k./
- Ivan Stopar, *Slikovite podobe Slovenije; 101 veduta naše dežele, kakršna je bila nekoč*, Ljubljana 2013.
- Lidija Tavčar, *Vzporedni svetovi; Risarke in slikarke prve polovice 19. stoletja na Kranjskem*, Ljubljana 2014.
- Ines Unetič, *Kultura vrtov; Oblikovane zelene površine v Ljubljani od sredine 18. do zgodnjega 19. stoletja*, Ljubljana 2016.
- Andreja Vrišer, *V fraku in krinolini; Moda v obdobjih bidermajerja in drugega rokokoja na likovnih delih in fotografijah na Slovenskem*, Maribor 2006.
- Beti Žerovc, Prvoobhajanke, Roza Klein in gole ženske v slikarstvu Mateja Sternena, *Acta historiae artis Slovenica*, 15, 2010, str. 87–106.
- Sonja Žitko, Dela dunajskih kiparjev Fernkorna in Tilgnerja za Ljubljano, *Acta historiae artis Slovenica*, II, 1997, str. 135–146.

Preostala literatura, tudi za sprotno pripravo na posamezne ure, bo predstavljena jeseni. Od udeležencev izbranih poglavij se pričakuje zavzeta in redna sprotna priprava na posamezne ure ter aktivno sodelovanje v diskusijah in pri praktičnem delu.